

HORKAY HÖRCHER FERENC: MIT LÁTOTT A VÁROSBÓL HALÁSZ PETÁR A KŐPÁRKÁNYRÓL?

A városleírás hagyományos műfaja elsősorban az útirajzhoz, az útibeszámlóhoz és az úti kalauzshoz kapcsolódott. De a háborús leírásoknak, csatajeleneteknek is fontos eleme lehetett, valamint az építészeti irodalomban is hamar megjelent. A szépirodalomnak, azon belül prózában többek között a regény műfajának is fontos részévé vált. Nemcsak a helyszín meghatározásaként, hanem a történetmondás részeként is szerepelhet. Ottlik Géza városok iránti elkötelezettsége közismert. Nagy regényei Kőszeghez és Budához (Budapesthez) kapcsolódnak. Novelláiban is számos hazai és külföldi városélmény jelenik meg. A Hajnali háztetőken ugyancsak Budapest a főszereplő. Számunkra különösen érdekes a kisregény címét is adó leírás a hajnali háztetőkről. Ez a leírás azt rögzíti, hogyan látta a főszereplő, Halász Petár saját elmondása szerint a várost a hajnali részegség állapotában, amikor a hatodik emeleti lakás ablakán kimászott a kőpárkányra. Halász saját verzióját összevethetjük a történet narrátorának kételkedő szavaival. Az előadásban arra leszek kíváncsi, hogy mi is a szerepe a városképnek a regényben? A veduta, mint képzőművészeti műfaj ugyanis egyfelől pontos részletekkel szolgáló városleírás, másfelől azonban az alkotó sűrítő, kiemelő szerkesztésének eredménye is. Halász Petár festő, így a neki tulajdonított leírásában Ottlik támaszkodhat a festő szemének sajátos működés módjára is. Az előadás értelmezése szerint azonban Ottlik nyitva hagyja annak lehetőségét, hogy misztikus tapasztalatként olvassuk a leírást. Petár idegei láthatólag kimerültek. Az előzmények ezt érthetővé teszik: párkapcsolata kétségbeejtő helyzetbe került. Az átmulatott éjszaka után hirtelen felindulásból önveszélyes kalandba vág. Ennek a kalandnak – hogy a párkányon kívülről átmászik két szoba között – a heves izgalma magyarázza lélektanilag azt a „látomást”, amelyet ő ugyan nem kíván megörökíteni, a regény szövegmediumában azonban megmarad. A leírás ugyan „torzít”, de épp sajátos szerkesztés módja révén fogja egységbe az ábrázolt városi táj látványát, s ezzel annak látomásos, jelentésteli karaktert ad.